

Barabás T. János
Pataky István
Páskán Zsolt
Rostás-Péter István

HOGYAN ALAKUL ROMÁNIA POLITIKÁJA 2023 ELEJÉN?

A Külügyi és Külgazdasági Intézet 4:1 című sorozatában négy kutató válaszol röviden ugyanarra – a nemzetközi politikát és gazdaságot érintő – kérdésre. Célunk a magyarországi tudományos viták elindítása és a szakértők közötti párbeszéd elősegítése. E számunkban a következő kérdésre kerestük a választ: „*Hogyan alakul Románia politikája 2023 elején?*”

Barabás T. János

Klaus Iohannis köztársasági elnök, egyben a nemzetbiztonsági tanács (CSAT) elnöke uralja a román politikát 2023-ban is, biztosítva a kormánykoalíció (szocialisták – *Partidul Socialist Democrat/PSD*, nemzeti liberálisok – *Partidul Național Liberal/PNL* és a *Romániai Magyar Demokrata Szövetség/RMDSZ*) viszonylagos nyugalalmát. Az elmúlt évben, köszönhetően a sajtónak adott [bőkezű kormányzati adományoknak](#) is, az ellenzék ritkán hallatta hangját, és nem volt különösebb hatása a politika menetére. Talán a legfontosabb fejlemény, hogy főleg az AUR ellenzéki radikális párt hatására előretört a szuverenista ideológia, amely egyre jobban észlelhető a szocialistáknál, és a nemzeti liberálisoknál is. A politikai stabilitás ellenére a román külpolitika mégis zaklatott, zavaros lett 2023 elején. Ennek fő oka, hogy a nagy pártok már a 2024-es választási szuperévre tekintenek előre, és a 2023-as év politikai akciói előkészítik a terepet a végső csatára az európai, helyi, parlamenti és elnökválasztásokon. A román külpolitika gondjainak másik oka természetesen az ukrajnai háborúból eredő számos kihívás: a Moldova elleni destabilizálási kísérletek; a feszültségek Ukrajnával; a gazdasági és energiapolitikai nehézségek és a menekültkérdés.

A 2023. január–februári zavarok előtt a hivatalos külpolitika terén a Cotroceni elnöki palota fő célkitűzése Ukrajna atlantista szellemben való támogatása, és Románia schengeni övezethez való csatlakozásának elérése volt. Az elemzők azonban egy olyan elnököt látnak a ciklusa végén, aki fokozatosan elveszíti befolyását és képességét arra, hogy változtasson a közpolitikán. Románia teljesítette az összes schengeni követelményt, és 2022 májusában az Európai Bizottság felszólította a tagállamokat, hogy hivatalosan is vegyék fel az országot a schengeni térségbe. Októberben azonban Hollandia és Ausztria ellene szavazott az Európai Parlamentben a korrupcióval és a szervezett bűnözéssel kapcsolatos aggodalmak miatt. Ezért arra számítok, hogy Románia csatlakozása legalább 2023 végéig késik. Oroszország ukrajnai inváziója miatt Románia jelentős kockázatoknak van kitéve, a NATO megerősítette katonai jelenlétét a térségben, és egy franciák vezette harccsoportot telepített Romániába. Miután Oroszország majdnem teljesen leállította a gázszállításokat, Románia beleegyezett az EU azon tervébe, hogy a tagállamok csökkentsék gázfogyasztásukat, és alternatív energiaforrásokat keressenek. 2023 elején viszont egy [sor gyors esemény](#) történt, amelyek megzavarták a román külpolitika előbb vázolt ügymenetét:

- Iohannis elnök a február 20-i varsói B9 (Bukaresti Kilencek országcsoport) konferencián, Joe Biden amerikai elnök jelenlétében felhozta a [Moldova Köztársaság](#) nehéz biztonsági és gazdasági helyzetét. Maia Sandu moldáv államfő a belpolitikába való erőszakos orosz beavatkozási kísérletekről nyilatkozott előzőleg, és nyugati segítséget kért.
- 2023. februárjának második felében a román kormányzat többször nehezményezte hivatalosan a Duna-delta ukrajnai területén lévő Bisztroje-csatorna ukránok általi kotrását, amely csökkentené a Duna hozamát Romániában, és ökológiai problémákkal is járna. A kijevi kormány tagadta az ökológiai veszély vádját, és belügynek tekintette a hajózási csatorna kotrását.
- A román kormányzat február 15-én, egy [NATO-értekezleten tagadta](#), hogy orosz rakéták sértették meg légterét, mint ahogy azt Kijev korábban állította, ezzel azt a benyomást keltve, mintha Ukrajna propagandacélokból közölné híreket.
- A [román ortodox egyház](#) patriarchátusának február 10-i közleményében felszólítják Ukrainát, tartsa be a román kisebbség vallási jogait, miután több intézményüket bezárták, és papokat zavartak el. Előzőleg Iohannis elnök a Zelenszkij elnökkel való telefonbeszélgetése során kritizálta a románokat is sújtó [kisebbségellenes ukrajnai nyelvtörvény](#) érvénybe lépését.
- Február elején [hírek jelentek](#) meg, hogy [Románia fegyvert szállít Ukrajnának](#), amire nem reagált hivatalosan a román fél. Ugyancsak hallgattak Bukarestben azon médiahírré, hogy 2022-ben ugrásszerűen megnőtt az illegális határátlépések száma Románia területén.
- Február 2-án Iohannis elnök [Azerbajdzsánba](#) utazott energiaüzleti ügyekben.
- Valószínűleg évekig várhatunk még a fekete-tengeri román gázkitermelés beindítására.
- 2022 utolsó hónapjaiban Romániát több [orosz kibertámadás](#) érte, amiért a kormányzat tovább erősítette a titkosszolgálatokat.
- 2022 őszén a román külpolitikát biztonsági témák dominálták: katonai és energiaügyi megállapodás [Georgiával](#); csatlakozás a [német európai légvédelmi kezdeményezéshez \(Skyshield; Égi Pajzs\)](#), amit Lengyelország és Franciaország ellenez.

Értékelésem szerint Románia 2023 elején is atlantista politikája erősítésével szándékozott válaszolni az őt ért külpolitikai kihívásokra, és a zavarok ellenére ez az irány marad továbbra is. Ennek fő oka, hogy a kormányzati elit az atlantista politikától várja nem csupán külpolitikája alakulását, hanem az állam modernizálását is (energiapolitika, IT, hadiipar, digitális kormányzás). Az Ukrajnával fennálló feszültségeket Kijev lépései gerjesztik ugyan, de a bizonytalan, kapkodó román válasz ezekre (utólagos diplomáciai üzenetek, magyarázatkérések) jelzik, hogy ez a témakör a szőnyeg alá volt seperve Bukarestben. Ugyancsak a bukaresti külpolitika talánya, hogy a térségbeli államok helyett elsősorban miért távoli partnereket keres. Moldova biztonsági válságára visszafogott a román válasz – bár ez lehet óvatosság is az orosz medvével szemben. A háttérben viszont igen tevékeny Bukarest, így sikerült energiavezetékekkel összekötni Moldovát és Romániát, ami nekünk, magyaroknak is siker. A román külpolitika nem összefüggő, hol Ukrajnának szállít fegyvert, hol nagyon óvatos Oroszországgal; erélyes hangnemet üt meg ukrajnai néptestvérei ügyében, majd hirtelen

elhallgat és passzív lesz; a német légvédelmi Égi Pajzsot támogatja, majd az ezt ellenző Franciaországot keresi fő európai partnerként biztonságpolitikában; a lengyel-török biztonsági partnerséget tekinti regionális politikája alapjának, de ezen partnerek nem sokat foglalkoznak Bukaresttel. Ezen külpolitikai zavarok részben a szélsőséges külső kihívásoknak, részben hazai okoknak tudható be, és a modernizációs elképzelések ellentmondásosságát tükrözik. Erre egy példa az Amerikabarát energia-, IT- és hadiipar-fejlesztés kontra németbarát erdélyi gépiparfejlesztés. Ellentmondásos a decentralizálással hatékonyabbá tett demokrácia kontra centralizált titkosszolgálat állami modelljének elképzelése is. A zavarokból huszárvágásokkal próbál Bukarest kitörni, elég csak egy pillantást vetnünk a becsvágyó kaukázusi vagy távol-keleti külpolitikájára, ahelyett hogy a térségben erősítené kapcsolatait, és az államot tenné hatékonyabbá például decentralizálással. Összességében úgy gondolom, hogy a román külpolitika következetlensége a jövő évi választásokig nem fog változni.

Pataky István

A Szociáldemokrata Párt (PSD), a Nemzeti Liberális Párt (PNL), a Romániai Magyar Demokrata Szövetség (RMDSZ) és a Nemzeti Kisebbségek Parlamenti Frakciója által 2021 novemberében aláírt protokollum értelmében a PNL miniszterelnökének (Nicolae Ciucă) mandátuma 2023. május 25-ig tart, akit a PSD kormányfője követ a 2024-es választásokig. A dokumentumban rögzítették az úgynevezett rotációs kormány szerkezetét, illetve a miniszterelnök-cserével járó minisztériumi változásokat is.

Miután az utóbbi bő esztendő stabil kormányzást eredményezett, a józan hatalmi logika szerint nem lesz akadálya a rotáció megvalósításának, a koalíció zökkenőmentes folytatásának.

A taktikai pártüzenetek súlyát helyén kezelve, a legvalószínűbb forgatókönyv a miniszterelnök-csere májusi végrehajtása, mivel csak ez biztosítja a két nagy román párt számára a hatalom által biztosított pénzforrások megtartását a jövő évi választásokra.

A bukaresti külpolitika képviselőit nem érinti a várható miniszterelnök-csere, Klaus Iohannis államfő és Bogdan Aurescu külügyminiszter továbbra is kétszemélyes döntéshozatalra szűkítik a román diplomáciát, s ez nem fog változni jövő decemberig, a következő államfő megválasztásáig. Ez azt jelenti, hogy lényeges módosulás a magyar-román viszony megközelítésében sem lesz. A jelenlegi román diplomácia viszonyulását Magyarországhoz négy tényező befolyásolja. Az első az igazodás az európai uniós fősodorhoz. Amíg Brüsszel különböző okokra hivatkozva bünteti a magyar szuverenista kormánypolitikát, addig Bukarest még a látszatát is igyekszik kerülni annak, hogy Magyarországgal közösködik. Egy másik meghatározó elem az RMDSZ kormánykoalíciós tagsága. Amíg a magyar formáció része a bukaresti hatalomnak, a magyar-román államközi viszony elmérgesedésének kicsi az esélye, mivel az a bukaresti hatalmi együttműködésre is negatívan hatna. A harmadik befolyásoló tényező a romániai Magyarország-kép. Bár a fősodratú román médiában Orbán Viktor miniszterelnök démonizálása zajlik, a románok egy tekintélyes hányadában pozitív imázs alakult ki a „bátor, a nemzetéért kiálló” magyar kormányfőről, akire sokan követendő példaként tekintenek. Ennek a potenciális szavazórétagnak a véleménye elsősorban a közösségi médiában jelenik meg. A bukaresti politikai elit erre is figyel, amikor a kormányközelinek tartott sajtónál jóval óvatosabban nyilatkozik a magyar kormányról és Orbán Viktorról. Végül, a negyedik politikaformáló tényező a tizenöt százalékos

népszerűségnek örvendő ellenzéki Románok Egyesüléséért Szövetség (AUR). Az AUR időnként megnyilvánuló szélsőséges magyarellenességéhez a hatalmon lévő pártok egyes politikusaik révén csatlakoznak, így próbálják elkerülni, hogy ezt a tematikát kiszajátítsa magának a George Simion vezette párt.

A bukaresti diplomácia alapvetése a magyar-román államközi kapcsolatok kezelése kapcsán az „óvatos közel tartás”. A jelenlegi román vezetés igyekszik kerülni a szorosabb viszony látszatát a Brüsszel által büntetett Magyarországgal, de közben a tárgyalások fenntartásával próbálja elkerülni a nyílt, üzengetős vitákat a magyar kormánnyal.

Rostás-Péter István

Az RMDSZ poszt-pandémiás tüneteket felmutató közegben, háborús tőszomszédságban, egyre kényesebb makrogazdasági arányokkal számolva politizál, mindezt kettős minőségében: nemzeti kisebbségi aktorként és kormánykoalíciós tényezőként. Ha valamit el lehet mondani a 2022-es évről az RMDSZ szempontjából, az a hatványozott disztributív (pl. pénzosztó) figyelem – mint elvárás.

A 2021 novemberében alakult Ciucă-kabinetben az RMDSZ megőrizte az előző koalíciós kormányban szerzett súlyát, miniszterei pedig – leszámítva jó néhány félsúlyos kommunikációs hibát – aránylag jól teljesítettek. A legfajsúlyosabb RMDSZ-es minisztérium, a fejlesztési tárca olajozottabban működött: a miniszter alapos előzetes kormányzati tapasztalata bizonyára most kamatozott az RMDSZ pozitív megítélése szempontjából. Az év közvéleménykutatásai rendre 5 százalék fölött hozták a Szövetséget, amiben szerepe volt az RMDSZ kormányzati szerepvállalásának és az ezzel járó médiafigyelemnek is. A szolid parlamenti többséggel bíró koalíciós kormányban az RMDSZ rapszodikusán a közvetítő szerepet is felvállalta az egyazon kabinetben működő, de alapvetően egymással versengő PSD és PNL között. Ez a mozgástér viszont nem stabilizálódott, és a 2024-es választásokat megelőző esztendő közeledtével egyre inkább szűkülni látszik. Mindazonáltal az eddigi jelzések egyértelműen azt vetítik előre, hogy a Szövetség pillanatnyilag biztos partnere a kormánykoalíciónak. A 2023-as büdzsében az RMDSZ-tárcáknak juttatott keretek is arra utalnak, hogy a Szövetség az alkupozícióit hatékonyan használja ki. Része a kormányzati munkának, hogy sikerült a nagyjából hetente sorra kerülő koalíciós egyeztetéseken, amelyeken a három párt elnöke vesz részt, olyan szociális-családügyi kezdeményezéseket átvinni és cselekvési programokba iktatni, amelyek a lakosságra nehezedő inflációs és általában a gazdasági bizonytalanság okozta nyomást próbálták enyhíteni. A kormányzati ténykedés kimondottan kisebbségi vonatkozású része, hogy továbbra is sikerül a kabinet ülésein napirendre tűzni és elfogadtatni a magyarlakta települések címereit és zászlaját hivatalosan is elfogadó rendelettervezeteket. Továbbra is adósság a kisebbségi törvény, amelynek elfogadtatására egyre kevésbé van esély; a többségi koalíciós partnerek az ukrajnai háború miatt kialakult helyzetre hivatkozva úgy vélik, nem időszerű.

Önkormányzati szinten két aspektust érdemes kiemelni. Az egyik a helyi koalíciók működése, és ebben a Szövetség szerepe, illetve az utánpótlás kérdése, a tisztújítások rendjén felmerülő toborzási nehézségek. A tisztújítások során kiderült, hogy visszatérő gond a helyi szervezetek vezetőségébe bevonni a fiatalokat, a majdani 2024-es választások távlatában gondolkodva pedig a jelöltállítás sem ígérkezik egyszerű feladatnak. Csíkszeredában a kormányzati és parlamenti tapasztalattal két éve polgármesteri székbe

érkező Korodi Attila és csapata a mandátum első két évében a helyzetfelmérés és a berendezkedés fázisát zárta le, ezentúl kellene sort keríteni a tényleges, konkrét eredményeket felmutató önkormányzati munkára. Marosvásárhelyen a Szövetség támogatásával független jelöltként helyzetbe hozott Soós Zoltánnak 2024-ben alig van esélye újrázni, mivel a tanács összetétele és egyéb helyi szövetségbeli feszültségek miatt nem tudott élni tisztsége adta lehetőségekkel, többek között azért, mert az őt megelőző több ciklusra jellemző katasztrofális városmenedzsment hordalékát kell felszámolnia. Szatmárnémetiben számos jel utal arra, hogy Kereskényi Gábornak és csapatának sikerült felfele ívelő pályára állítani a várost, Sepsiszentgyörgy esetében pedig Antal Árpád egy évtizedek óta jól bejáratott recept szerint korszerűsít, dinamizál és fejleszt. A megyei tanácsoknál Maros, Háromszék, Szatmár és Hargita esetében a testület elnökségét viszonylag megfelelő módon kihasználva, a magyar közösségeket promoveáló döntések, előterjesztések, pályázatok születtek.

A Szövetség belső erőviszonyait továbbra is a hármastagolású székelyföldi tömb, partiumi, illetve a szórványt képviselő SZKT-képviselők határozzák meg. A Szövetségi Képviselők Tanácsából mint a kongresszusok közötti legfőbb döntési fórumból a még létező belső ellenzék kisodródott, a testület tevékenységét pedig formális intézményesített működés jellemzi. Az RMDSZ 2023-ra tisztújító kongresszusra készül, de addig a 2022-es népszámlálás eredményeire kénytelen érdemben reflektálni. Ezzel kapcsolatban, vagyis a romániai magyarságnak a többséghez viszonyítottan nagyobb mértékű apadásával szembesülő szervezetnek egyelőre nem sikerült koherens diskurzust kialakítani, tehát még várat magára a demográfiai kihívásokra választ adó stratégiai alapvetés és az arra épülő akcióterv.

2024-ben négy választás lesz Romániában, s ez a vokssorozat próbára teszi az RMDSZ mozgósító képességét és elitjének inventivitását éppúgy, mint a szervezet igencsak véges tartalékait.

Pászkán Zsolt

A romániai belpolitikát meghatározó bizonytalanság a kívülről rendkívül biztosnak tűnő koalíciókat is meglehetősen instabillá teszi. A rendszerváltás előtti állapotokhoz és politikai szocializációs mintákhoz visszavezethető helyzeten az elmúlt 33 év sem változtatott alapvetően. A pártok nem rendelkeznek valódi arculattal, inkább csak *ad hoc* érdekcsoport-szövetségek alakultak, és a vékony demokrata máz, amelyet magukra kentek azt a célt szolgálja, hogy európai szinten bebocsátást nyerjenek valamilyen, ideológiai kiüresedés pályáján haladó nemzetközi pártcsaládba. Így egy többségi koalíció nem jelent garanciát a politikai stabilitásra. A mostani koalíció indulása sem volt egyszerű, a 2020-as parlamenti választás után ugyanis két év alatt két kormányfőt is amortizált a koalíciós vezető PNL. A belső harcok által meggyengített, kétszeres vezetőválsággal küszködő PNL kényszerűségből lépett szövetségre az addig általa „vörös pestisnek” nevezett PSD-vel. A kényszerházasság feltétele az volt, hogy félidőnél kormányfőváltás legyen a koalíció két román pártja között, ami együtt járna még három tisztség (a közlekedésügyi és a pénzügyi miniszterek, valamint a Kormányfőtitkárság koordinátorának) cseréjével is.

Mivel a kormány törvénykezdeményezési fő vállalásai (oktatás, igazságügy, adózás stb.) az elmúlt kampánymentes időszakban sem haladtak előre meggyőzően, sőt, egyes esetekben egyáltalán nem, a váltás időpontjának közeledtével a főszereplő két pártnál,

a PSD-nél és a PNL-nél a szakmai szempontokat fokozatosan a 2024-es választási „szuperévvvel” kapcsolatos kampánymegfontolások váltják fel. Ugyanis ugyanabban az évben, 2024-ben lesz valamennyi – helyhatósági, európai parlamenti, országgyűlési és elnöki – választás, legalább négy, de lehet, hogy öt vagy akár hat kampánnyal. Ebből következően a különböző szakpolitikai viták sem magáról az adott tervezet eltérő értelmezéséről szólnak, ami akár még természetes is lenne olyan pártok részéről, amelyek választói bázisai nem fedik teljesen egymást, és ezért eltérő érdekeik vannak, hanem nagyobb részt csak ürügyül szolgálnak arra, hogy finomabb vagy keményebb beszélésekkel teszteljék a koalíciós partner tűrőképességét, illetve jópontokat szerezzenek a saját választóik körében. Mindez már a koalíció szakmai és kommunikációs koherenciája rovására megy, és egyfajta „gyáva nyúl játékká” változtatja a kormányzást.

Persze nem először történne meg a romániai politikai gyakorlatban, hogy egy koalíciós partner belső, kormányon belüli ellenzéki szerepbe helyezi magát, vagy éppenséggel nem sokkal a választás előtt ténylegesen is ellenzékiivé válik, a korábbi társ nyakába varrva a közös kormányzás összes hibáját. Ez korábban inkább a PSD gyakorlata volt, de a PNL politizálási stílusától sem áll távol. Ám nem lehet figyelmen kívül hagyni, hogy a választásig még meglehetősen hosszú idő van, illetve hátra van még egy éves költségvetés (azaz a pártok bázisát jelentő helyhatóságok, területi szervezetek működési, fejlesztési forrásának) elfogadása, márpedig egyik párt számára sem mindegy, hogy milyen forrásokkal vág neki a megterhelő kampányévnek. Igaz, hogy egy kisebbségi kormány ki van téve annak a kényszernek, hogy a parlamenti támogatottságot biztosítsa, ezért erőteljesen zsarolható helyzetbe kerülhet, de ennek is vannak korlátai, ugyanis előrehozott választásokat (egy esetleges nem kormánypárti parlamenti ellenzék kevés zsarolási eszközének egyike) már csak néhány hónapig lehet még kiírni.

Az egész, amúgy sem idilli helyzetet tovább bonyolítja, hogy a romániai választók körében elmozdulás tapasztalható, érezhetően elfordulnak a fősodortól. Vagyis egyre többen érzik úgy, hogy azok a pártok, melyek számára az európai fősodorhoz tartozást a külföldről kapott, kiosztott minták átültetése jelentette, már egyre kevésbé adnak számukra elfogadható, koherens válaszokat a kételyeikre, receptet a racionális vagy éppen irracionális félelmeikre. A két román vezető kormánypárt most is azt reméli, hogy az elnökválasztás második fordulójában egy AUR-os jelölttel kell majd megküzdenie a „szociáldemokrata” Ion Iliescu és a PRM-es Corneliu Vadim Tudor 2000-es elnökválasztási összecsapása mintájára, ami még azok szavazatát is biztosította a poszt-kommunista Iliescu számára, akik Vadim Tudortól félve befogott orral vonultak az urnákhoz. Végül nem zárható ki a „fekete hattyú”, egy olyan váratlan esemény hatása sem (akár a jelenleg zajló orosz–ukrán háborúval kapcsolatosan, akár valami más), amely jelentős mértékben átírja a nagyjából egy év múlva kezdődő kampányidőszakot, ezt viszont most még lehetetlen előrejelezni.

KKI 4:1**A Külügyi és Külgazdasági Intézet időszaki kiadványa**

Kiadó:

© Külügyi és Külgazdasági Intézet, 2023.

Szerkesztő:

BARABÁS T. JÁNOS – Külügyi és Külgazdasági Intézet

Szerzők:

BARABÁS T. JÁNOS – Külügyi és Külgazdasági Intézet

PATAKY ISTVÁN – a Magyar Nemzet romániai tudósítója

PÁSZKÁN ZSOLT – Külügyi és Külgazdasági Intézet

ROSTÁS-PÉTER ISTVÁN – szerkesztő, Kolozsvári Rádió

Szöveggondozás: T-Kontakt Kft. | Tördelés: Lévárt Tamás

Illusztráció:

<https://depositphotos.com>

Jelen elemzés és annak következtetései kizárólag a szerző magánvéleményét tükrözik, és nem tekinthetők a Külügyi és Külgazdasági Intézet, a Külgazdasági és Külügyminisztérium, illetve Magyarország Kormánya álláspontjának.

Régebbi számaink elérhetőek a [KKI](#) honlapján.